

VÂNZAREA CUMPĂRAREA CAILOR ASPECTE JURIDICE, TEORETICE ȘI DIN JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ ȘI FRANCEZĂ

Dragos CHILEA*

“Într-o singură zi de Grand Prix la Paris, un sportiv american, îi spunea generalului Favero De Kerbrech că a văzut trecând pe Champs-Élysées mai mulți cai adevărați decât într-un an întreg la New York.”¹

ABSTRACT: *Vânzarea cumpărarea este probabil cel mai vechi contract care a apărut mai întâi sub forma unor înțelegeri verbale care țineau mai mult de onoarea, cuvântul, onestitatea cumpărătorului și respectiv a vânzătorului, pentru ca, ulterior, să capete formă scrisă și să fie reglementată prin norme scrise.*

La fel ca vânzarea pe gustate, și vânzarea pe încercate este o variantă a contractului de vânzare cumpărare.

Sunt variante prevăzute de lege și sunt printre primele forme ale unor astfel de tranzacții pe vremea când așa cum se spune, se “bătea palma” de către vânzător și cumpărător, iar tranzacția era încheiată chiar fără o formă scrisă și bazându-se numai pe “cuvântul”, exprimarea fermă a voinței celor două părți de a vinde și respectiv de a cumpăra, precum și prețul cerut și acceptat.

În aceste condiții “cumpărarea pe încercate” reprezintă o modalitate prezentă și în zilele noastre și care - uneori – constituie o practică și în cazul vânzării cumpărării de cai. În majoritatea cazurilor, vânzătorii sunt profesioniști, dar și cumpărătorii pot să fie profesioniști, sau simpli cumpărători care doresc achiziționarea bunurilor respective, iar în cazul acestora din urmă legislația prevede măsuri suplimentare de protecție.

Vânzarea “pe încercate” este reglementată, prin dispozițiile art. 1681 ale Codului civil român² și se regăsește și în legislația altor țări din Uniunea Europeană.

Conform prevederilor legale se consideră că vânzarea este “pe încercate” atunci când se încheie sub condiția suspensivă ca bunul să corespundă criteriilor stabilite, ori destinației sale potrivit naturii acestuia.

---

* PhD., Professor, George Emil Palade University of Medicine, Pharmacy, Science, and Technology of Targu Mures, ROMANIA.

¹ Grasset d’Orcet, *Histoire du cheval à travers les âges*, Editura E/dite, Paris, mai 2005. p.318.

² Art 1681 Vânzarea pe încercate din Codul Civil român "(1) Vânzarea este pe încercate atunci când se încheie sub condiția suspensivă ca, în urma încercării, bunul să corespundă criteriilor stabilite la încheierea contractului ori, în lipsa acestora, destinației bunului, potrivit naturii sale. (2) Dacă durata încercării nu a fost convenită și din uzanțe nu rezultă altfel, condiția se consideră îndeplinită în cazul în care cumpărătorul nu a declarat că bunul este nesatisfăcător în termen de 30 de zile de la predarea bunului."

S-a admis că pot face obiectul unei asemenea vânzări bunuri precum: automobilele, animalele, și îmbrăcămintea.

În prezentul studiu, vom face o incursiune în materia vânzării "pe încercate" cu referire la vânzarea cailor și prin prezentarea reglementărilor juridice, precum și a jurisprudenței atât din România, cât și din Franța.

În legislația franceză reglementări ale vânzării de cai sunt prevăzute în Codul Civil, în Codul Comercial, Codul Consumatorului, dar și Codul Rural din Franța³.

Regulile juridice în Franța privind vânzarea cailor, care se aplică și în cazul schimbului, sunt esențiale, deoarece anual, numeroase tranzacții se referă la cai. Institutul Francez al Calului și al Echitației înregistrează anual mai mult de 95.000 de tranzacții cu cai.

Timp îndelungat comerțul cu cai a fost considerat ca o activitate ce are riscuri particulare. În consecință, activitatea a fost reglementată printr-o Lege din 12 aprilie 1941 care impunea comercianților de cai să fie titularii unei cărți profesionale, aflată sub controlul Ministerului Agriculturii.⁴

Această cerință administrativă a fost înlăturată prin Legea din 8 iunie 1998.⁵ După această dată comerțul și intermedierea tranzacțiilor cu cai se exercită liber.

Tranzacțiile în general și tranzacțiile cu cai în special pot fi efectuate între profesioniști, între profesioniști și simpli consumatori, sau doar de către aceștia din urmă.

În acest sens în Codul Consumatorului din Franța a fost prevăzută garanția legală de conformitate și au fost definite noțiunile de "profesionist" și "consumator".⁶

Cuvinte cheie: vânzarea pe încercate, vicii ascuse sau vicii redhibitorii, condiții privind transferul proprietății, vânzarea cailor.

Cod JEL: K00, K15, K33

Definiția consumatorului

Garanția legală de conformitate a fost instituită în beneficiul consumatorilor, în scopul de a le asigura o protecție față de vânzătorii profesioniști. Acțiunea care a rezultat nu se va putea aplica la vânzările între profesioniști sau la cele încheiate numai între "consumatori". Dimpotrivă, atunci când raportul consumator-profesionist există, beneficiul garanției legale de conformitate este de ordine publică și nicio clauză contrară nu poate să permită cumpărătorului să renunțe la aceasta, conform Art. L211-17 din Codul Consumatorului din Franța.

Devine astfel esențială caracterizarea consumatorului și, în opoziție, a profesionistului. Cu privire la aceasta, Art. L 211-3 din Codul Consumatorului din Franța, fixează conturul acestor termeni indicând faptul că garanția de conformitate, "este aplicabilă relațiilor contractuale între vânzătorul care acționează în cadrul activității sale comerciale și cumpărătorul acționând în calitate de consumator". Față de imprecizia acestor noțiuni, jurisprudența a contribuit la modelarea lor.

³ Isabelle Couturier, Edith Dejean, *Code rural et de la pêche maritime - Code forestier*, annoté et commenté, 43e édition, Dalloz, Paris, 2023.

⁴ Loi du 12 avril 1941 Production, commerce et utilisation des chevaux et mulets - <https://www.legifrance.gouv.fr>.

⁵ La loi n° 98-565 du 8 juillet 1998 relative à la partie législative du livre VI (nouveau) du code rural est venue abroger les dispositions de la loi du 12 avril 1941 relative à la production, au commerce et à l'utilisation des chevaux et mulets - <https://www.senat.fr/questions/base/2014/qSEQ140411192.html>

⁶ Yves Picod; Nathalie Picod; Eric Chevrier, *Code de la consommation*, annoté et commenté, 28e édition, Dalloz, Paris, 2023

De o manieră generală, se constată, că judecătorii rețin o concepție largă a noțiunii de profesionist în vânzări, noțiune care depășește cu mult indivizii constituiți ca negustori de cai. Astfel, intră în această categorie gestionarul/managerul unui centru ecvestru, cel al cărui obiect de activitate este limitat la predarea echitației, cel care vinde în numele său personal un cal rezultat din crescătoria sa⁷. De asemenea, face parte din această categorie un instructor care lucrează cu titlul de profesie liberală⁸.

Referitor la consumator, Codul Consumatorului nu dă nicio definiție. Potrivit textului Directivei europene din 1999⁹, aceasta se referă la orice persoană fizică acționând în scopuri ce nu intră în cadrul activității sale profesionale sau comerciale.

Rezultă din această definiție, care se impune în dreptul francez, că numai competența de a cumpăra nu este de ajuns pentru a face un veritabil profesionist. Altfel spus, amatorul “cunoscător”, rămâne un consumator, atâta timp cât nu urmărește decât să-și satisfacă nevoile personale sau familiale și nu pe cele ale unei întreprinderi sau a unei profesii liberale.

În practică, va fi considerat drept consumator, cumpărătorul unui cal care:

- chiar dacă a fost proprietarul mai multor cai și cunoaște perfect acest sector, nu a organizat această pasiune în scopul de a obține un profit¹⁰;
- are ca scop să devină profesor de echitație, dar nu este încă titularul unei diplome care să îi permită să exercite această profesie¹¹;
- este student în economie fiind considerat ca un “amator cunoscător”, în ceea ce privește practica competiției¹²;

Această acțiune este asociată vânzării de cai, deoarece, aceștia din urmă, constituie bunuri mobile corporale. În două hotărâri de principiu din 12 iunie 2012, Prima Cameră Civilă a Curții de Casație precizează referitor la cumpărătorul - consumator că nu i se pot opune dispozițiile restrictive din Codul Rural francez, cu atât mai mult cu cât el nu este obligat să justifice o convenție derogatorie de la acesta. Astfel, regulile decurgând din art. L 211-1 și următoarele din Codul Consumatorului din Franța se aplică, de o manieră principală, în vânzările de animale care intervin între un vânzător ce acționează în cadrul activității sale profesionale sau comerciale și un cumpărător având calitatea de consumator; celelalte acțiuni în garanție sunt subsidiare.

Profioniștii pot fi reprezentați și de societăți, companii care se ocupă de vânzarea, cumpărarea, intermedierea tranzacțiilor cu cai.¹³

⁷ Tribunalul de Mare Instanță din Bordeaux, 22.12.2006, nr. 06/06457.

⁸ Curtea de apel Bourges, 10.01.2008.

⁹ Directive 1999/44/CE du Parlement européen et du Conseil, du 25 mai 1999, sur certains aspects de la vente et des garanties des biens de consommation - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content>

¹⁰ Curtea de Apel Limoges, 18.08.2006, nr. 06/0687

¹¹ Curtea de Apel Poitiers, 01.10.2010, nr. 09/01213, CA Bordeaux, 11.09.2008, nr. 108/07

¹² Curtea de Apel Rouen, 16.09.2009, nr. 08/42085.

¹³ Mădălina Botină, Ion Turcu, *Dreptul afacerilor întreprinderii vol. 1*, Editura C.H. Beck, București, 2014.

Încheierea vânzării

În conformitate cu art. 1583 din Codul Civil francez¹⁴, se prevede că o vânzare este din punct de vedere juridic "perfectă" dacă vânzătorul și cumpărătorul au convenit asupra bunului și prețului. Aceasta semnifică faptul că proprietatea s-a transferat la cumpărător, "chiar dacă lucrul nu a fost încă livrat, iar prețul plătit".

Astfel, contractul de vânzare se naște cu mult înainte de luarea în posesie a animalului.

În consecință, orice cumpărător trebuie să știe că v-a trebui să își asume, cu excepția existenței unei clauze contradictorii prevăzute în contract, orice pagubă suferită de cal, după momentul vânzării, dar înainte de acela al livrării, potrivit adagiului latin "res perit domino".

Ca un prim exemplu este situația în care se cumpără un cal ce urmează să fie primit 15 zile mai târziu. La două zile după livrare, animalul moare de o septicemie. În consecință, cumpărătorul intenționează să se îndrepte împotriva vânzătorului, invocând un viciu ascuns, anterior vânzării, dar care nu a apărut decât după aceasta. Curtea de Apel din Grenoble a respins cererea sa constatând că părțile nu au dorit să amâne momentul transferului de proprietate și că expertiza veterinară nu dă posibilitatea să se afirme că acest cal era purtătorul unei maladii mortale în momentul vânzării. De altfel, conform Art. 1583 din Codul Civil francez, cumpărătorul își asumă în totalitate consecințele pierderii animalului.¹⁵

Referitor la obiectul vânzării

Un cal este un bun bine individualizabil sau ușor individualizabil. În consecință, alegerea cumpărătorului trebuie să aibă în vedere un animal a cărei identitate este indiscutabilă, în caz contrar, putem avea de-a face cu o eroare, un furt, sau o înșelăciune. Cumpărarea unei iepe poate să fie urmată de nașterea unui mânz, despre care nu s-a avut cunoștință în momentul vânzării. În acest caz, des întâlnit, proprietarul iepei, va fi declarat și proprietarul mănzului. Este consecința art. 547 din Codul Civil francez care prevede că: "produsul animalelor aparține proprietarului pe cale de accesione".¹⁶

În prezența unui astfel de neprevăzut, proprietarul mănzului se va putea îndrepta împotriva vânzătorului, în special pentru a obține certificatul de montă din care să rezulte originea animalului, existând o obligație de predare a acestui document.

Despre preț

Pentru ca vânzarea să fie realizată trebuie ca părțile să convină asupra obiectului, dar și asupra prețului acestuia. Cu privire la acest ultim aspect, există principiul libertății contractuale: cumpărătorul și vânzătorul convin, în mod liber, asupra prețului de plătit. "Specialiști, cum sunt peste tot, chiar și în America, au fost indignați să vadă plătindu-se prețuri fantastice pe cai urâți, rău construiți, cu tare, dar care făceau dovada unei viteze extraordinare pe un parcurs de mică distanță."¹⁷

Prețul poate fi reprezentat de o sumă de bani, dar poate să constea într-o prestație în natură. Dacă prețul este plătit prin predarea altui bun de o valoare echivalentă vom vorbi

¹⁴ Xavier Henry; Alice Tisserand-Martin; Guy Venandet; Pascal Ancel; Estelle Naudin; Nicolas Damas; Pascale Guiomard, Code civil, annoté, Dalloz, Paris, 2023.

¹⁵ Curtea de Apel Grenoble, Hotărârea din 20 septembrie 1999.

¹⁶ Curtea de Apel Paris, 7 mai 2004

¹⁷ Grasset d'Orcet, *Histoire du cheval à travers les âges*, Editura E/dite, Paris, mai 2005. p.317.

de un schimb, regulile juridice aplicabile fiind aceleași ca în materie de vânzare. În domeniul curselor de cai există vânzări la care prețul este completat la “prima cursă câștigată”.¹⁸

Toate aceste înțelegeri trebuie să fie consfințite în mod clar printr-un înscris, în lipsa căruia vânzătorul nu va putea obține satisfacție.

Vânzările la licitație și vânzările “prin publicitate” prezintă aspecte specifice referitoare la preț. Primele s-au dezvoltat considerabil în filiera vânzării cailor. Ele sunt definite în art. L320-2 din Codul Comercial din Franța, fiind acele care “presupun intervenția unui terț acționând ca mandatar al proprietarului sau al reprezentantului acestuia pentru a propune și a adjuca un bun celui care dă mai mult la finalul unei proceduri de punere în concurență, deschisă publicului și transparentă”. Acest text precizează, printre altele, că astfel de vânzări sunt deschise oricărei persoane care poate să liciteze și nicio piedică nu poate fi adusă libertății de a licita.

Vânzările “prin publicitate” sunt o categorie particulară în lumea curselor, principiul fiind simplu: toți caii înscriși într-o anumită cursă sunt de vânzare. Cumpărătorii potențiali sunt invitați să depună un buletin de cerere indicând prețul la care doresc să cumpere unul dintre caii participanți, iar cel care oferă mai mult va deveni proprietar și trebuie să achite imediat suma promisă.

Referitor la data stabilirii consimțământului, în absența unui înscris clar, tribunalele vor lua în considerare comportamentul fiecăruia dintre contractanți, pentru a determina data reală a vânzării. De exemplu, data încheierii vânzării poate fi fixată în ziua în care un cumpărător a plătit un prim acout vânzătorului, după ce a completat documentele administrative pe numele său și a ales și numele animalului.¹⁹

Forma contractului

Jurisprudența apreciază că, luând în considerare practica profesiei, cumpărătorii se găsesc în imposibilitate materială, în sensul art. 1348 din Codul Civil francez de a obține un înscris doveditor al vânzării. De altfel, atunci când vânzarea este încheiată între doi comercianți și în interesul afacerilor, orice modalitate de probă va fi admisă, conform art. L110-3 din Codul Comercial din Franța.

“Redactarea unui contract de vânzare reprezintă o garanție de securitate pentru ambele părți limitând riscurile.”

“Vânzarea cailor este reglementată în Franța de mai multe coduri: Codul Rural - pentru vicii redhibitorii, Codul Civil - pentru viciile ascunse anterioare vânzării și dolul, precum și Codul Consumatorului - pentru defecte de conformitate în cazul în care vânzătorul este un profesionist, iar cumpărătorul un consumator.”²⁰

La vânzările între profesioniști, emiterea unei facturi este obligatorie conform prev. art. L44 alin. 1-3 din Codul Comercial francez.

În tranzacțiile încheiate între un vânzător profesionist și un particular, factura nu va fi emisă decât la cererea cumpărătorului. Cu toate acestea art. 134 alin. 1 din Codul Consumatorului din Franța precizează că “profesioniștii vânzători trebuie să remită

¹⁸ Curtea de Casație, Secția I-a Civilă, 15 ianuarie 1963

¹⁹ Curtea de Casație Secția I-a Civilă, 6 iunie 2000.

²⁰ Emmanuelle Brengard, *Avoir un cheval à soi*, Editura Glénat, Grenoble, septembrie 2013, p. 65.

oricărei persoane interesată care solicită, un exemplar al convențiilor pe care le propun în mod obișnuit”.

Este de preferat ca toți cumpărătorii de cai să semneze un contract de vânzare care să traseze esențialul obligațiilor fiecărei părți.

Acest contract va permite dovada existenței vânzării, dar, de asemenea, data acesteia, data livrării, precum și eventuale clauze particulare, de exemplu la ce activitate va fi destinat calul.

Vânzarea cu depozit

Destul de des cumpărătorul dă o sumă vânzătorului chiar înainte de livrarea calului cumpărat. Această sumă poate fi calificată în două moduri foarte diferite: fie este vorba de un acout din preț, fie este vorba de un depozit. Acontul este o primă tranșă dintr-un preț al vânzării. Fiecare trebuie să-și respecte angajamentul, fără a putea să se dezică de vânzare.

Spre deosebire, depozitul constituie prețul unei clauze de dezicere. Aceasta înseamnă că până la executarea completă a obligației de livrare, vânzătorul și cumpărătorul pot, atât unul cât și celălalt, să decidă renunțarea la contract. Dar, așa cum o arată art. 1590 din Codul Civil francez, exercitarea acestei posibilități va antrena pierderea depozitului pentru cumpărător și obligația vânzătorului de a-i plăti dublu cumpărătorului.

Pentru a clarifica lucrurile, Art. L114 alin. 1 din Codul Consumatorului din Franța statuează principiul potrivit cu care, în vânzările dintre profesioniști și simpli consumatori, “cu excepția unor prevederi contrare în contract”, sumele vărsate înainte constituie depozit.

În mod frecvent, un cal va fi mai întâi “încercat” de un cumpărător potențial sau de o persoană pe care o mandatează în acest scop, cum ar fi un veterinar, în scopul de a aprecia calitățile înainte ca vânzarea să fie încheiată.

Situația devine foarte importantă, dacă, de exemplu, calul se rănește în timpul perioadei de încercare. Dacă o încercare a fost convenită, vânzarea este considerată ca fiind încheiată sub “condiție suspensivă”, conform art. 1857 din Codul Civil francez. Aceasta înseamnă două lucruri. Mai întâi, stipularea unei încercări nu poate fi niciodată prezumată. Este necesar ca părțile la contract să se pună de acord, în prealabil, cu privire la această încercare, pentru ca o astfel de condiție suspensivă să aibă efect. Apoi, contractul nu ia naștere, decât dacă cumpărătorul potențial se declară satisfăcut de calitățile animalului.

În lipsa unor condiții impuse de părți, vânzarea de cai este pură și simplă, adică ea are efect imediat după obținerea consimțămintelor, existând o vânzare fermă. Este de datoria celui care invocă existența unei condiții suspensive să facă proba cu ajutorul unui înscris, a unei practici, dar, de asemenea, luând în considerare circumstanțele vânzării.

În consecință, dacă vrea să beneficieze de perioada de încercare pentru a aprecia calitățile animalului, cumpărătorul trebuie să aducă proba că acel contract presupune o astfel de condiție suspensivă.

Este de reținut că nu există o practică prin care să se impună încercarea sistematică a cailor, și nici vizitele vetrinare pentru cumpărare nu sunt obligatorii.

Totuși, o instanță, a apreciat că un călăreț practicând concursuri de sărituri peste obstacole de peste zece ani și care are deja mai mulți cai ar comite o greșeală dacă nu ar efectua o vizită prealabilă la cumpărarea unui cal cu 23.000 de euro.²¹

²¹ Curtea de Apel Rouen, 1 decembrie 2004.

O astfel de greșeală împiedică, potrivit acestei hotărâri, cumpărătorul neprevăzător să ceară rezoluția vânzării..

În lipsa unor obiceiuri și a unor clauze scrise, cumpărătorul inițial va putea să se prevaleze de elemente circumstanțiale care caracterizează voința de a face o încercare. De exemplu, au fost judecate suficiente: absența protestului vânzătorului cu ocazia preluării animalului sau faptul că certificatul de vânzare nu a fost completat la livrarea animalului. Se va considera, de asemenea, o vânzare încheiată “cu încercare” dacă plata prețului și remiterea cărții de înmatriculare nu intervin decât după ce calul a fost supus unei perioade de antrenament și unui examen veterinar de către cumpărătorul potențial.

Părțile la contract dispun de o foarte mare libertate în stabilirea clauzelor contractuale. De obicei, condiția suspensivă se va întemeia pe fixarea unei vizite veterinare favorabile sau pe verificarea de către cumpărătorul potențial a calităților sportive sau psihologice ale animalului. Durata încercării va varia în funcție de modalitățile acesteia. Jurisprudența are tendința de a considera că fixarea, în mod obișnuit, a unei durate de opt zile pentru perioada de încercare este luată în considerare în absența unei convenții contrare.

Nimic nu interzice părților să se pună de acord asupra unui termen imprecis, cum ar fi, de exemplu, participarea la competiții ale căror date nu pot fi determinate cu precizie dinainte. În această ipoteză, încercarea va dura până ce participarea va fi efectivă.²²

Cumpărătorul care încearcă un cal trebuie să fie vigilent. Astfel, faptul de a păstra animalul la expirarea perioadei de încercare fără a formula observații asupra comportamentului său, sau asupra aptitudinilor sale implică, în mod necesar, o confirmare din partea sa, care perfectează contractul. Cumpărătorul nu mai poate să revină asupra consimțământului său, chiar dacă rezultatul vizitei veterinare intervenită după sfârșitul perioadei de încercare, confirmă existența unui defect. Totodată, o restituire care intervine într-o perioadă de 4 luni nu este considerată tardivă dacă, la finalul încercării, cumpărătorul potențial a emis observații defavorabile cu referire la calitățile sportive ale animalului.

Atunci când condiția suspensivă se bazează pe un eveniment obiectiv, cum ar fi un examen veterinar favorabil, cumpărătorul nu poate să refuze, să păstreze animalul, dacă acest examen este satisfăcător.²³

De exemplu, se cumpără de la o herghelie un ponei. Contractul stipulează că vânzarea va deveni efectivă sub rezerva acordului veterinarului cumpărătorului și după o perioadă de două luni socotită din ziua livrării. Această vânzare este incontestabil făcută “pe încercate”. Câteva săptămâni mai târziu, cumpărătorul denunță contractul pe motivul că poneiul nu este într-o stare de sănătate satisfăcătoare. Un certificat veterinar indică, în special, că el suferă de leziuni neurologice la nivelul craniului, dar și la nivelul măduvei spinării și a trunchiului cerebral: viitorul performanțelor sale sportive este rezervat și defavorabil.

Herghelia apreciază, din punctul ei de vedere, că vânzarea nu poate să mai fie pusă în discuție. Curtea de apel din Dijon nu îi dă dreptate. În fapt, Curtea constată prezența condiției suspensive și relevă că, certificatele veterinare nu sunt similare unui accident care s-ar fi putut produce în timp ce calul se afla la cumpărătorul potențial. În consecință, atâta timp cât denunțarea a avut loc înainte de expirarea perioadei de încercare și pentru un

²² Curtea de Apel Nancy, 27 martie 2000

²³ Curtea de apel Dijon, 10 aprilie 2003

motiv prevăzut în contract ea este valabilă: herghelia trebuie să ramburseze suma vărsată și să reprimească poneiul.

O soluție identică este aplicată în ipoteza în care calul suferă de un viciu ascuns, șchiopătură, care s-a manifestat ulterior, după terminarea perioadei de încercare, dar care își găsește originea în timpul acesteia, fără ca din partea cumpărătorului să se fi comis o cât de mică greșală.

Amânarea livrării

Deoarece vânzarea este "perfectă" în momentul acordului asupra lucrului și prețului, livrarea sau luarea în posesie a animalului poate interveni mai târziu, fără ca data vânzării să fie modificată. Art. L114-1 din Codul Consumatorului din Franța impune vânzătorului unui bun, a cărui valoare este superioară a 500 euro, care s-a angajat să îl livreze unui cumpărător neprofesionist, să indice data limită la care v-a executa livrarea. În caz de nerespectare a acestei date, după 7 zile și în absența unui eveniment de forță majoră, cumpărătorul poate denunța livrarea prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire.

Consimțământul informat al cumpărătorului

Art. 1109 din Codul Comercial francez²⁴ precizează că un consimțământ nu este valabil decât dacă nu a fost viciat printr-o eroare, un dol sau obținut prin violență. În materia vânzării de cai, eroarea comisă de cumpărător și dolul vânzătorului sunt frecvente.

Regulile privind consimțământul joacă un rol important atunci când cumpărătorul nu este satisfăcut de ceea ce a achiziționat. Astfel, dacă există un viciu de consimțământ, judecătorul va pronunța desființarea retroactivă a contractului; fiecare dintre contractanți va trebui să fie pus în situația anterioară vânzării. Acțiunea în nulitate trebuie să fie intentată în 5 ani de la data descoperirii unui viciu de consimțământ, conform Art. 1304 Codul Comercial francez.

Acțiunea în nulitate va putea fi intentată după moartea calului, dacă aceasta a fost cauzată de un motiv cu privire la care consimțământul a fost viciat. Dacă moartea are drept cauză o maladie contagioasă, termenul legal de sesizare a judecătorului, de 45 de zile, nu este opozabil cumpărătorului.

Atunci când vânzarea este anulată de un tribunal, vânzătorul trebuie să restituie prețul primit, iar cumpărătorul va restitui calul. Totodată art. 549 din Codul Comercial francez precizează că "fructele" cum ar fi câștigurile din curse sau mânjii, rămân în proprietatea cumpărătorului dacă acesta a fost de bună credință. Mai mult, dacă animalul urma să moară sau a fost revândut înainte de anularea vânzării, cumpărătorul nu va fi obligat să restituie decât o indemnizație echivalentă cu valoarea calului, în ziua vânzării, sumă care poate fi diferită de prețul plătit.

Viciile de consimțământ în vânzarea cailor

"Eroarea nu este cauză de nulitate a convenției decât dacă privește substanța însăși a lucrului care face obiectul acesteia", conform Art. 1110 din Codul Comercial francez. Este vorba de o eroare asupra calităților substanțiale. Aceasta înseamnă că o parte la contract,

---

²⁴ Nicolas Routchevsky, Eric Chevrier, Pascal Pisoni, *Code de commerce*, annoté, Dalloz, Paris, 2023.

cel mai adesea cumpărătorul, și-a format o idee falsă cu privire la un aspect pe care îl considera ca esențial în contract și pe care vânzătorul l-a perceput și el în același mod.

Astfel, cumpărătorul unui ponei de sport nu poate invoca o eroare, datorată prezenței unui melanom, în măsura în care animalul nu a încetat niciodată să participe la competiții, iar respectiva tumoare nu a împiedicat folosirea sa²⁵. Nu este vorba de o calitate substanțială nici când avem de a face cu o eroare comisă cu privire la condițiile de achiziționare a palmaresului unui ponei de sport²⁶, sau asupra rasei animalului, atunci când aceasta din urmă nu constituie motivul determinant al cumpărării sau dacă animalul nu este un reproducător²⁷.

În schimb, s-a considerat că faptul de a nu intra pe terenul de concurs poate constitui o eroare, dacă utilizarea pentru sport a animalului a fost o condiție determinantă a contractului.²⁸

Curtea de Apel din Nimes a refuzat să anuleze o vânzare după ce a constatat că o iapă prezenta o anomalie anatomică datorită căreia era inaptă pentru reproducere, deoarece nu s-a demonstrat că iapa a fost cumpărată în scopul exclusiv de reproducție. În speță, această iapă a fost schimbată cu o iapă care șchiopăta de piciorul posterior dreapta și care o făcea improprie pentru echitație. Mai mult, cumpărătorul nu a realizat un examen al aparatului reproducător, decât după 10 luni de la efectuarea schimbului.²⁹

O eroare poate să privească, în primul rând, identitatea animalului cumpărat. Caii, fiind, în principiu, bine identificați, cumpărătorul nu poate fi obligat să păstreze un cal care nu este cel pe care a dorit să-l cumpere. Este logic să fie sancționată o astfel de eroare, dar, în practică, ea nu se întâlnește decât foarte rar.

Cumpărătorii invocă, cel mai frecvent, o eroare privind capacitățile fizice sau sportive ale cailor. Astfel, este substanțială eroarea privind valoarea sportivă instrinsecă a unei iepe de curse.³⁰

De asemenea, cumpărarea unui cal imposibil de încălecat va fi anulată, fie pentru că el este prea neascultător, fie pentru că este atins de o afecțiune, cum ar fi o șchiopătură care îl face imposibil de utilizat.³¹ Este, de asemenea, o eroare când cumperi, ca pe un cal de sport, un animal atins de “maladie naviculară” de o manieră ireversibilă³², sau leucemie, ceea ce îl face inapt pentru competiție. Putem cita și cazul unui cal prezentat ca fiind ușor lovit, dar care, în realitate, avea o fractură de bazin, sau cazul unui cal aflat în imposibilitatea de a participa la plimbări ecevestre.

Un alt exemplu, îl reprezintă o iapă care a fost cumpărată, după câștigarea unei curse. După livrare, cumpărătorii au constatat că animalul era gestant și au notificat vânzătorului rezoluțiunea vânzării, cerându-i și plata de daune interese. Curtea de casație a primit aceste cereri și a validat decizia pronunțată în apel, prin care fostul proprietar al iepei era condamnat. Pentru judecător, nu este niciun dubiu că, dacă, cumpărătorii ar fi cunoscut

²⁵ Curtea de Apel Versailles, 18 noiembrie 2010.

²⁶ Curtea de Apel Caen, 07 mai 2002.

²⁷ Curtea de Apel Paris, 31 martie 2000, Curtea de Apel Limoges, 25 ianuarie 2007.

²⁸ Curtea de Apel Amiens, 23 martie 2000.

²⁹ Curtea de Apel Nimes, 4.10.2012.

³⁰ Curtea de Casație, Secția civilă I, 5 februarie 2002.

³¹ Curtea de Apel, Ax-N-Provence, 28 octombrie 2004

³² Curtea de Apel Grenoble, 5 decembrie 2000.

starea de gestație a iepei în momentul vânzării acesteia nu ar fi cumpărat-o, cu certitudine, deoarece obiectivul lor era de a cumpăra un cal de curse și nu un reproducător.

Există astfel o eroare asupra calității substanțiale a iepei vândute. Faptul că aceasta a fost cumpărată în cadrul unei curse nu schimbă cu nimic această ipoteză: o astfel de vânzare nu este de natură a se opune unei acțiuni în garanție pentru vicii de consimțământ. În această cauză, vânzătorul a fost condamnat, de asemenea, pentru dol, costând în lipsa de informare, deoarece el nu a prezentat situația adevărată a iepei, decât după încheierea vânzării.

Anumite erori privind calitățile substanțiale nu pot fi invocate de cumpărător prin intermediul unei acțiuni în nulitate, fiind considerate ca nescuzabile. Este cazul, de fiecare dată, când cumpărătorul dă dovadă de o ușurință condamnată.

De exemplu, cazul celui care, cumpără un ponei de sport fără să verifice, în prealabil, talia animalului.

Astfel, un ponei de competiție a fost cumpărat la licitație. Ulterior vânzării proprietarul și-a dat seama că poneiul depășește talia autorizată în competițiile pentru ponei (1.48m), astfel, proiectele sale sportive au fost considerabil compromise, cumpărătorul sesizând societatea ce organizase vânzarea la licitație, pe executorul judecătoresc și pe vânzător. În fața instanțelor el a invocat eroarea a cărei victimă a fost, precum și viciul ascuns pe care îl avea animalul. Curtea de Apel Paris a respins pretențiile cumpărătorului. Ca să se pronunțe astfel, ea a constatat că în catalogul de vânzări la licitație era menționată o talie compatibilă cu participarea la competițiile de ponei și nicio măsurătoare nu a fost organizată în cadrul acestei vânzări. În consecință, era de datoria cumpărătorului potențial să facă verificarea prin veterinar cu privire la talia poneiului pe care intenționa să-l cumpere. S-a considerat astfel că nu există o eroare cu privire la calitățile substanțiale.³³

Dolul rezultă din comportamentul unuia dintre cocontractanți. Acesta, datorită unor manevre, va induce în eroare partenerul său și, ca o consecință, îi va determina consimțământul.

“La fel cum Franța cumpără vinuri din Spania și Italia pe care le revinde ca fiind vinuri franțuzești, tot așa nu a întârziat să cumpere mânji din Canada, pe care, după o scurtă perioadă petrecută pe pășunile sale, să îi revândă ca fiind cai francezi de lux.”³⁴

Dolul, care provine, cel mai adesea, de la vânzător, se poate traduce prin acte pozitive sau printr-o simplă reticență de a divulga informații care, dacă ar fi fost cunoscute, ar fi condus, fără îndoială, pe cumpărător la a nu contracta. Dolul se găsește, deci, la originea unei erori care ar putea conduce la nulitatea vânzării și la stabilirea de daune interese. Mai mult, pe plan penal, manoperele frauduloase pot să constituie delictul de escrocherie pedepsit cu 5 ani de închisoare și 375.000 euro amenda conform Art. 313-1 din Noul Cod penal francez sau pe aceea de înșelăciune cu privire la calități substanțiale prevăzută de Art L. 213 - 1 din Codul Consumatorului din Franța.

Revine obligația celui care se plânge de un dol să îl dovedească și, în special, să aducă probe că cealaltă parte a avut intenția să îl înșele. De asemenea, jurisprudența cere ca manoperele dolosive să depășească pragul normal admis pentru toate tranzacțiile comerciale.

³³ Curtea de Apel Paris, 31 martie 2000

³⁴ Grasset d'Orcet, *Histoire du cheval à travers les âges*, Editura E/dite, Paris, mai 2005, p. 311.

Există dol dacă vânzătorul ascunde anumite aspecte ale animalului, uitând să le menționeze cumpărătorului, sau făcându-le invizibile temporar.

Jurisprudența dă numeroase exemple de manopere dolosive. Cu titlul de acte positive putem cita: întocmirea de documente false vizând a face ca o iapă să apară ca un specimen de rasă "quarter horse".³⁵

Cu privire la dolul prin reticență, următoarele fapte au fost sancționate cu nulitatea vânzării:

montarea unei iepe de curse³⁶, o importantă operație a vertebrelor dorsale care făcea calul impropriu pentru competiții³⁷, colici recidivante cunoscute de vânzător³⁸, bronșita cronică veche³⁹.

În schimb, nu este dolosivă subestimarea, neintenționată, a loviturilor pe care un cal le are înainte de vânzare. Astfel, un cumpărător nemulțumit nu poate invoca dolul atunci când el însuși se putea convinge de un defect de aplomb al unui cal, "panard"⁴⁰, pe baza unui raport veterinar întocmit înainte de vânzare, dar și atunci când el însuși a dresat⁴¹ calul pe care apoi l-a cumpărat.

Curtea de apel din Aix-en-Provence a anulat, pentru dol, vânzarea unui cal de 13 ani prezentat de vânzător ca având numai 7 ani. Acest cal a fost cumpărat pentru a face plimbări călare. Neavând documente de origine, este dificil de a determina vârsta cu precizie, și cumpărătorul trebuie să se bazeze pe buna credință a vânzătorului care îl va informa.

Un certificat veterinar confirmă vârsta dată de vânzător și nu menționează nicio afecțiune majoră. Or, la folosirea calului se dovedește că acesta este necorespunzător. Cu ocazia unui examen veterinar, cumpărătorul își dă seama de minciuna a cărei victimă a fost, dar și de eroarea flagrantă a veterinarului.

Îndreptându-se împotriva practicianului, dar și a vânzătorului, el va obține de o manieră logică anularea vânzării.

În materia vânzării de animale art. 213 - 1 din Codul Rural francez, amintește că acțiunea în garanție pentru vicii redhibitorii nu exclude o cerere de indemnizație fondată pe dol. Se pot face cumulativ atât o acțiune pe vicii ascunse, cât și una fondată pe dol.

În scopul de a restrânge contenciosul, Codul Rural francez conține o listă limitativă de vicii redhibitorii pe care animalele domestice ar putea să le aibă. La cai sunt prevăzute în Art R 213-1 din Codul Rural francez, următoarele categorii: imobilitatea, enfizemul pulmonar, cornajul cronic, ticul propriu zis cu sau fără uzura dinților, șchiopături vechi intermitente, pierderea de vedere izolată, anemie infecțioasă la cai⁴².

³⁵ Curtea de Apel Montpellier, 5 decembrie 2000.

³⁶ Curtea de Casație, 5 februarie 2000.

³⁷ Curtea de Apel Paris, 5 decembrie 2003

³⁸ Curtea de Apel Dijon, 6 septembrie 2005

³⁹ Curtea de Apel Amiens, 18.09.2008

⁴⁰ *** Dicționarul explicativ al limbii române, definiție, despre cai ale cărui picioare posterioare sunt îndreptate de la genunchi în afară - <https://dexonline.ro/definitie/panard>

⁴¹ "Le débouillage" constă în a face calul să accepte o șa, un călăreț sau să accepte să tracteze un vehicul și să înțeleagă să accepte comenzile de bază.

⁴² Acest articol precizează că sunt considerate ca fiind atinse de anemia infecțioasă a cabalinelor animalele care au făcut obiectul unei cercetări a bolii prin studii și cercetări efectuate de Comitetul de protecție animală și când rezultatul a fost cunoscut pozitiv de un laborator agreat de ministerul agriculturii

“Un viciu redhibitoriu constituie o clauză de anulare a vânzării, iar Art. R213-1 din Codul Rural francez precizează: sunt recunoscute ca vicii redhibitorii și conduc la acțiuni ce rezultă din art. 1641 la 1649 din Codul Civil francez, maladiile sau defectele care urmează: imobilitatea, enfizemul pulmonar, ticurile propriu-zise cu sau fără uzura dinților, șchiopăturile vechi și intermitente, anemia infecțioasă echină, afecțiuni oculare sau afecțiuni ale tractului respirator precum cele în care calul are o tulburare de respirație legată de conformația slabă sau paralizia anumitor părți ale căilor respiratorii.”⁴³

Dacă garanția izvorâtă din Codul Rural francez se aplică, cumpărătorul trebuie să respecte reguli extrem de stricte. În primul rând el trebuie să acționeze într-un termen foarte scurt. Astfel, conform art. R213-5 Codul Rural francez, acest termen este, în principiu, de 10 zile, mai puțin pentru pierderea vederii și anemia infecțioasă la cai, pentru care este de 30 de zile. Termenele încep să curgă din ziua livrării animalului. Totodată, în absența probei formale referitoare la dată, termenul nu este considerat că a început să curgă.

În al doilea rând, cumpărătorul nemulțumit trebuie să ceară, în mod obligatoriu, tribunalului de la locul unde se găsește animalul, desemnarea unui expert, cum prevede Art. R213-3 din Codul Rural francez. Cererea inițială precede acțiunea în garanție propriu zisă. Aceasta din urmă, poate fi estimatorie, privind diminuarea prețului, sau redhibitorie, restituirea lucrului și a prețului. Ea trebuie, în conformitate cu art. R 213-4 din Codul Rural francez să fie înregistrată “în fața tribunalelor competente potrivit regulilor de drept comun.

Astfel, în conformitate cu prevederile Codului Organizării Judiciare, Tribunalul de prima instanță va fi competent, oricare va fi valoarea cererii, sub rezerva competenței judecătorului de proximitate, pentru cererile cu valoare sub 4000 de euro.

Conform Art. L 231-7 din Codul Rural francez: “Acțiunea de reducere a prețului nu poate fi exercitată în vânzările și schimburile de animale, dacă vânzătorul se oferă să primească animalul vândut restituind prețul și rambursând cumpărătorului cheltuielile ocazionate de vânzare.

Garanția viciilor ascunse din Codul civil

Dacă o convenție contrară, chiar implicită a fost încheiată între vânzător și cumpărător, acesta din urmă se va putea fonda pe dispozițiile art. 1641 și următoarele din Codul Civil francez, atunci când calul este atins de, ceea ce se numește, în general, un “viciu ascuns”. Viciul ascuns este definit ca reprezentând “acele defecte ascunse ale lucrului vândut care îl fac impropriu utilizării, sau care îi diminuează în așa fel utilizarea, încât cumpărătorul nu l-ar fi cumpărat, or n-ar fi dat decât un preț minim, dacă le-ar fi cunoscut înainte”.

De exemplu, au fost considerate ca vicii ascunse: o cecitate la un ochi, o dermită estivală care face imposibilă călărirea calului în aer liber, o artropatie interfalangiană distală, evolutivă, incompatibilă cu sportul de competiție, sterilitatea congenitală a unei iepe destinată reproducției, maladia naviculară conducând la o inaptitudine pentru competiție, o sciatică care face dificilă manipularea unui posterior, în special atunci când trebuie potcovit, o anchiloză majoră a spinării care face dificilă orice activitate, gestația cu gemeni la o iapă cumpărată cu ocazia unei vânzări la licitație, o artroză rahidiană toracică.

⁴³ Emmanuelle Brengard, *Avoir un cheval à soi*, Editura Glénat, Grenoble, septembrie 2013, p. 64.

Noțiunea de viciu ascuns a fost, de asemenea, extinsă și la problemele comportamentale precum retivitatea, în special dacă ea împiedică participarea la competiții sau la efectuarea de plimbări, atunci când această activitate în legătură cu petrecerea timpului liber constituie scopul achiziționării calului.

Cumpărătorul achiziționează pentru fiica sa o iapă de competiție. Ulterior, se constată că animalul refuză cu obstinație să urce într-un van sau un camion, ceea ce face imposibil transportul său. Nemulțumit de achiziția sa, cumpărătorul acționează împotriva vânzătorului, la 8 luni după vânzare, invocând existența unui viciu ascuns care face impropriu lucrul vândut pentru utilizarea în care a fost cumpărat conform Art 1641 Codul Civil francez. În fața tribunalelor vânzătorul impune cumpărătorului regulile din Codul Rural francez, care enumeră în mod limitativ viciile redhibitorii, printre care nu se regăsete și claustrofobia și care impune ca acțiunea să fi fost declanșată într-un termen destul de scurt, respectiv de 10 sau 20 de zile, în funcție de viciul constat.

Curtea de Apel din Montpellier respinge acest argument și dă dreptate cumpărătorului. În primul rând, ea acceptă, să aplice regulile din Codul Civil francez și nu cele mai restrictive din Codul Rural francez respectiv art. R-213 și următoarele. Pentru aceasta ea constată că părțile au încheiat o convenție implicită care derogă de la aceste reguli. Acest acord reiese din destinația iepei cumpărate. Astfel, Curtea relevă că vânzătorul știa că fiica cumpărătorului era o emerită călăreață de competiții și că, în consecință, iapa trebuia, în mod necesar, să accepte, să fie transportată pentru a participa la concursuri.

Codul Rural francez interzice, de asemenea, să se expună sau să se vândă orice animal atins de o boală recunoscută a fi contagioasă.⁴⁴

Cumpărătorul unui animal infectat poate cere nulitatea contractului într-un termen de 45 de zile după livrarea animalului. Acest termen de acțiune este redus la 10 zile, dacă animalul moare ca urmare a maladiei înainte de 45 de zile sau dacă starea sa determină eutanasierea obligatorie.

Numai viciile ascunse născute înainte de momentul transferului de proprietate vor putea da naștere unei obligații de garanție. Cel mai adesea, un raport al expertului judiciar va permite să se determine, cu precizie, data nașterii aceluia defect. Astfel, cumpărătorul își va asuma moartea unui cal intervenită la două zile după livrare ca urmare a unei septicemii.⁴⁵

Dacă viciul, chiar anterior vânzării, era aparent în momentul tranzacției, nicio garanție nu este datorată de vânzător. Se consideră aparent defectul animalului despre care cumpărătorul a putut să se convingă el însuși, conform prevederilor Art. 1642 din Codul Civil francez. Astfel, o leziune vizibilă pe o radiografie nu este "aparentă" în absența oricărui comentariu scris care să explicitizeze clișeu.⁴⁶ Cumpărătorii nu au obligația de a supune calul la o vizită veterinară de cumpărare, ceea ce va duce lipsa unei probe privind o maladie anterioară vânzării.

Un alt exemplu, este atunci când după ce se cumpără un cal destinat să concureze în sărituri de obstacole, cumpărătorul își dă seama că animalul este extrem de neascultător și

⁴⁴ La echidee și la măgari, următoarele boli sunt recunoscute ca fiind contagioase: morva, pesta ecvină, dourine, febra cărbunoasă la mamifere, anemia infecțioasă sub formă clinică sau latentă, encefalita japoneză, encefalomielita ecvină venezueleană, limfagita epizootică, meningoencefalomielita virală la echidee, metrita contagioasă și surra.

⁴⁵ Curtea de Apel Grenoble, 20.09.1999.

⁴⁶ Curtea de Apel Paris, 4.10.2002.

retiv. Cumpărătorul intentează o acțiune. Pentru a demonstra aceste lucruri, se impune efectuarea unei expertize. Pornind de la toate elementele dosarului, judecătoria Curții de Apel din Caen au apreciat că retivitatea nu este nici înnăscută și nici anterioară vânzării. Ea constituie pur și simplu o consecință a unei utilizări necorespunzătoare a calului. În consecință vânzătorului nu îi este angajată responsabilitatea.

Un cumpărător profesionist va fi considerat ca având posibilitatea să se convingă de viciile lucrului înainte de vânzare, cu o singură excepție, aceea a defectelor care nu pot fi percepute.

El nu va putea obține rezoluția vânzării unui cal de înalt nivel, dacă în prezența a două avize veterinare contradictorii el nu a procedat la examinări complementare care ar fi permis să apară o leziune incompatibilă cu utilizarea pentru care calul era cumpărat.⁴⁷

Cumpărătorul poate alege între două acțiuni: acțiunea redhibitorie care conduce la restituirea lucrului și a prețului și acțiunea estimatorie care generează o diminuare a prețului lucrului vândut și pe cale de consecință rambursarea parțială, ca urmare a unei evaluări realizată de un expert judiciar. Alegerea între aceste două modalități aparține numai cumpărătorului. Această opțiune este înlăturată, dacă este imposibil să se restituie lucrul vândut. O astfel de imposibilitate poate rezulta datorită revânzării sau a pierderii definitive a animalului. Dar, în această din urmă ipoteză, vânzătorul poate fi constrâns să restituie integralitatea prețului de cumpărare, dacă pierderea este consecința unui viciu ascuns.⁴⁸

În schimb, dacă pierderea provine dintr-un caz fortuit ea trebuie să fie asumată de cumpărător căruia i-a fost transferată proprietatea.

Dacă rezoluțiunea vânzării a fost obținută, Curtea a statuat că vânzătorul obligat să restituie prețul pe care l-a primit, nu poate obține o indemnizație legată de utilizarea lucrului sau de uzura rezultată acestei utilizări de către cumpărător.⁴⁹

În situația în care a avut cunoștința de viciile ascunse și se consideră că a fost de rea credință, vânzătorul poate fi, de asemenea, condamnat să acopere prejudiciile suferite de cumpărător. Dacă viciul a fost necunoscut, vânzătorul va trebui să restituie cheltuielile ocazionate de vânzare conform art. 1646 din Codul Civil francez. În practică, vânzătorul profesionist este prezumat a cunoaște viciile care afectează lucrul. Curtea de Casație consideră că acele cheltuieli de pensie sau de întreținere angajate de cumpărător după vânzare nu constituie cheltuieli ocazionate de aceasta. Numai vânzătorul de rea credință va putea fi condamnat să le ramburseze. Această acțiune în daune-interese poate fi angajată de o manieră autonomă, chiar dacă cumpărătorul nu solicită rezoluțiunea sau diminuarea prețului.

În Art. L211-4 din Codul Consumatorului din Franța se prevede că "Vânzătorul este ținut să livreze un bun conform contractului și răspunde pentru defectele de conformitate existente în momentul livrării".

Conformitatea se definește în art. L211-5, din Codul Consumatorului din Franța. Astfel, bunul vândut trebuie să fie "corespunzător utilizării obișnuite care se așteaptă de la un bun asemănător".

---

⁴⁷ Curtea de Appel Metz, 14.05.2013

⁴⁸ Art. 1647 Codul Civil

⁴⁹ Curtea de Casație, Secția I-a Civilă, 21 martie 2006

Ca exemplu, vom reține că următoarele defecte sunt considerate că aduc atingere conformității: șchiopătura care face un cal inutilizabil pentru o competiție, starea de gestație a unei iepe cumpărată pentru a participa la competiții, probleme locomotorii mai vechi la un cal de sport, o maladie congenitală, o fibrilație auriculară.

Cu toate acestea, revine cumpărătorului să dovedească utilizarea sau caracteristicile așteptate prin încheierea contractului.

În lipsa acestor probe, el nu poate să invoce un defect de conformitate. De aceea, a fost respinsă acțiunea formulată de cumpărător referitoare la o iapă lipsită de organe genitale atunci când el nu a fost în măsură să dovedească faptul că aceasta a fost vândută în scopul de a fi folosită la reproducție.

Referitor la animale vii, jurisprudența amintește că neînțelegerea între cal și călărețul acestuia nu este de ajuns pentru a caracteriza sau evidenția un defect de conformitate, atâta timp cât animalul este apt să fie folosit conform convenției de vânzare. De asemenea, în aplicarea regulilor Codului Civil francez, defectul cunoscut de cumpărător sau pe care acesta nu putea să îl ignore în momentul vânzării, nu poate da dreptul la garanție, conform Art. L 211-8 din Codul consumatorului din Franța.

Conform Art. L211-7 din Codul Consumatorului din Franța, se instaurează o regulă particulară, referitoare la sarcina probei privind caracterul anterior vânzării, al defectului invocat.

Conform acestui text, “defectele de conformitate care apar într-un termen de 6 luni începând de la livrarea bunului, sunt prezumate a exista în momentul livrării, în lipsa unei probe contrare. Vânzătorul poate combate această prezumție, dacă ea nu e compatibilă cu natura bunului sau cu defectul de conformitate invocat.”

Prezumția permite cumpărătorului să răstoarne sarcina probei, dacă el este în măsură să demonstreze că un defect de conformitate s-a manifestat în cele 6 luni care au urmat vânzării. Dincolo de aceste 6 luni, el va trebui să demonstreze de o manieră probantă anterioritatea defectului; cel mai adesea, va exista interesul de a solicita desemnarea unui expert judiciar în regim de urgență.

Posibilitatea de a solicita rezoluția, precum și diminuarea prețului, pentru defectul de conformitate este prevăzută în art. L211-10 din codul consumatorului.

Dacă reparația și înlocuirea bunului sunt imposibile, cumpărătorul poate restitui bunul și să primească prețul sau să păstreze bunul și să i se returneze o parte a prețului.

Obligațiile vânzătorului

Livrarea lucrului vândut constă în remiterea către noul proprietar a obiectului din contract, conform prevederilor sale, așa cum este stipulat în Art. 1604 din Codul Consumatorului din Franța. Aceasta are mare importanță, deoarece cumpărătorului nu îi poate fi impus un bun diferit de cel pe care l-a ales. Această livrare este înainte de orice fizică, animalul trebuind a fi livrat, dar ea este în mod egal juridică, atâta timp cât, în materie ecvestră, aceasta presupune ca exemplarul să fie cel asupra căruia s-au pus de acord. Această livrare conformă va privi vârsta animalului atunci când aceasta constituie

un element asupra căruia vânzătorul s-a angajat⁵⁰ sau și cu privire la înscrierea sa într-o carte genealogică.⁵¹

Aptitudinea sportivă poate, de asemenea, să constituie o cauză de încălcare a obligației de livrare, plecând de la momentul în care animalul nu prezintă la data livrării calitățile promise de vânzător. De exemplu, neîndeplinirea obligației de livrare este a vânzătorului unui cal atins, în momentul vânzării, de o artropatie degenerativă la ambii buleți anteriori, maladie a cărei evoluție normală implică o inaptitudine pentru sport. În această cauză, instanța a constatat că părțile s-au pus de acord cu privire la vânzarea unui cal de concurs de sărituri de obstacole. Incontestabil, maladia de care suferă exclude calul de la o asemenea folosire. În schimb, vânzătorul și-a respectat obligația de livrare dacă un cal prezintă calitățile avute în vedere. Dacă, ulterior, se dovedește inapt pentru utilizarea convenită, cumpărătorul nu va putea acționa decât în temeiul garanției pentru vicii sau defecte de conformitate.

Sanțiunea pentru nerespectarea de vânzător a obligației de livrare variază în funcție de voința cumpărătorului. Astfel, art. 1610 din Codul Comercial din Franța dispune că: “Dacă vânzătorul încalcă obligația de livrare în termenul convenit de părți, cumpărătorul va putea, la alegerea sa, să ceară rezoluțiunea vânzării sau să fie pus în posesie dacă întârzierea nu se datorează decât faptelor vânzătorului”. Astfel, a fost posibil pentru cumpărătorul unui cal de sport să obțină în anul 2012 rezoluțiunea vânzării intervenite în anul 2002, datorită faptului că vânzătorul nu i-a putut remite cartea de înmatriculare a animalului. Vânzătorul a fost astfel obligat să reia posesia animalului și să restituie prețul de vânzare.⁵² Dacă ar fi preferat să păstreze calul, cumpărătorul putea obține daune interese pentru repararea prejudiciului cauzat de o livrare întârziată.

Obligația de livrare a documentelor calului

Transferul proprietății unui cal este indisociabil de aceea a documentelor oficiale care îl însoțesc. Conform prevederilor Art. 1615 din Codul consumatorului din Franța se precizează, în acest sens, că “obligația de livrare a lucrului presupune și accesoriile și tot ceea ce este destinat utilizării sale perpetue”.

În materie ecvestră, jurisprudența apreciază că documentele administrative privind calul constituie un accesoriu al animalului și trebuie, în mod necesar, să fie incluse în sfera obligației de livrare⁵³. Dar, potrivit Curtii de Casație, transmiterea acestor documente nu se impune, decât dacă sunt necesare la utilizarea normală a calului.⁵⁴ Astfel, este posibil ca vânzătorul să păstreze în anumite ipoteze cartea de înmatriculare a animalului, deoarece aceasta nu împiedică participarea la competiții sau transportul acestuia.⁵⁵ În schimb, certificatul se înregistrează în fișierul SIRE prevăzut de art. D 212-47 Codul Rural francez, trebuie să însoțească în mod obligatoriu calul cu ocazia deplasărilor sale. Codul Rural francez prevede, de altfel, că vânzătorul, sau donatorul unui cal este obligat să livreze

⁵⁰ Curtea de Apel Dijon, 4.04.2003: cal în vârstă de 5 ani și jumătate, conform facturii, dar car în realitate avea 6 sau 7 ani.

⁵¹ Curtea de Apel Bordeaux, 10.01.2008: ponei retras dintr-un stud-book după vânzare, datorată validării filiației sale paternale

⁵² Curtea de Apel Grenoble, 17 decembrie 2012

⁵³ Curtea de Apel Lyon, 16.01.1907

⁵⁴ Curtea de Casație, secția comercială, 14.12.1977

⁵⁵ Curtea de Casație, Secția I-a civilă, 25.10.1978

imediat noului proprietar documentul de identificare al calului și cartea de înmatriculare după ce le-a andosat.⁵⁶

În sens larg, obligația de livrare se referă la îndeplinirea procedurilor administrative ce conduc la o deplină folosință a capacităților animalului de către noul proprietar. Astfel, lipsa declarației de schimbare a proprietarului sau chiar nedeclararea vânzării de către părți către “societatea mamă” poate angaja responsabilitatea contractuală a vânzătorului.

Referitor la documentele administrative privind monta, dacă iapa vândută este gestantă trebuie să distingem două ipoteze: dacă un mânz, a cărui existență era necunoscută în momentul vânzării se va naște, vânzătorul va fi obligat să remită cumpărătorului devenit și proprietarul progenerurii, certificatul de montă a iepei. Dacă dimpotrivă, vânzarea a avut în vedere o iapă prealabil gestantă, vânzătorul are obligația să furnizeze cumpărătorului accesoriile care constituie atestatul de montă și orice alte documente în măsură să justifice originea produsului care se naște.⁵⁷

Dreptul de retenție în profitul vânzătorului neplătit

Obligația de livrare are în cotrapartidă plata prețului. Vânzătorul dispune de un drept de retenție asupra bunului vândut, până la plata prețului, conform art. 1612 și 2286 - 3 din Codul Consumatorului din Franța. În consecință, vânzătorul care nu a fost plătit, poate să păstreze animalul, precum și documentele administrative accesorii bunului vândut, și asta până la stingerea datoriei de către cumpărător. Curtea de Casație a judecat că dreptul de retenție este un drept real, opozabil tuturor, inclusiv terților care nu sunt ținuți de datorie.⁵⁸ Aceasta implică faptul că vânzătorul neplătit poate refuza să livreze documentele administrative, chiar atunci când calul a fost revândut de debitorul său, iar următorul proprietar este de bună credință.

În cazul vânzării de cai, se precizează la art. R214-15 din Codul Rural francez cu privire la cartea de înmatriculare, că vânzătorul nu este obligat să o livreze în momentul vânzării, decât dacă plata integrală a prețului a fost efectuată.

---

⁵⁶ Această obligație depășește sfera contractuală, deoarece nerespectarea ei este sancționată printr-o contravenție de clasa a 3-a

⁵⁷ Curtea de Apel Paris, 5 iulie 2002

⁵⁸ Curtea de Casație, Secția I-a civilă, 24 septembrie 2009.

Obligațiile cumpărătorului

Acestea sunt, cu siguranță, mai puțin numeroase decât cele care se impun vânzătorului, dar nu sunt de mai mică importanță. În primul rând, art. 1650 din Codul civil francez, precizează, ceea ce este logic, că “principala obligație a cumpărătorului este aceea de a plăti prețul în ziua și în locul stabilite prin vânzare.”

În lipsa unor prevederi contrare, obligația de a plăti prețul se naște odată cu livrarea calului sau cu punerea sa la dispoziția cumpărătorului. Respectarea acestei obligații este esențială, deoarece prevederile art. 1654 din Codului Civil francez permit vânzătorului care n-a fost plătit corect să ceară în justiție rezoluțiunea vânzării, respectiv restituirea animalului.

Proba plății trebuie să fie prezentată în caz de litigiu, de cumpărător deoarece, în aplicarea art. 1315 din Codul Civil, cel care se pretinde liberat de obligația sa, trebuie să justifice plata sau faptul care a produs încetarea obligației sale.

Menționăm că atâta timp cât plata nu a fost efectuată, vechiul proprietar poate păstra cartea de înmatriculare a calului, și aceasta până atunci când datoria va fi stinsă în totalitate.

Cazuri asemănătoare se întâlnesc și în jurisprudența instanțelor din România.

La data de 23.12.2012, s-a încheiat între părți un contract de vânzare-cumpărare prin care părâtul a vândut reclamantului un cal sub condiția suspensivă a încercării bunului. În speță nu este vorba de un dol, viciu de consimțământ la încheierea contractului, ci de o vânzare-cumpărare pe încercate încheiată sub condiția ca bunul să corespundă, cu ocazia încercării, criteriilor avute în vedere de cumpărător.

În perioada imediat următoare reclamantul a procedat la încercarea bunului și a constatat că acesta nu corespunde criteriilor avute în vedere la încheierea contractului, întrucât calul nu trage și bate din picioare. Deși înțelegerea a fost în sensul de a-i restitui prețul dacă bunul nu corespunde cu ocazia încercării, părâtul a refuzat acest lucru susținând că animalul când i l-a adus înapoi era lovit, transpirat, nu mai era în starea în care i l-a încredințat, lucru înfirmat însă de martorii care l-au însoțit pe reclamant la părât acasă.

Vânzarea este pe încercate atunci când se încheie sub condiția suspensivă ca, în urma încercării, bunul să corespundă criteriilor stabilite la încheierea contractului ori în lipsa acestora destinației bunului potrivit naturii sale (art.1681 alin.(1) Cod civil).

Această varietate de vânzare-cumpărare este întotdeauna încheiată sub condiție suspensivă, respectiv condiția încercării bunului, de către cumpărător sau de un împuternicit al acestuia. În cazul în care prin contractul de vânzare-cumpărare părțile au prevăzut că bunul vândut urmează să fie încercat, se prezumă că s-a încheiat o vânzare pe încercate, art.1681 alin.3 Cod civil.

Într-o astfel de situație contractul de vânzare se încheie odată cu acordul de voințe al părților însă transferul dreptului de proprietate se va face numai după ce se cunoaște rezultatul pozitiv al încercării.

Încercarea are drept scop a stabili dacă bunul corespunde sau nu criteriilor stabilite la încheierea contractului.

Având în vedere că respectiva vânzare-cumpărare s-a încheiat sub condiție suspensivă, iar bunul, cu ocazia încercării ulterioare, nu a corespuns criteriilor avute în vedere de reclamant, într-o astfel de situație contractul desființându-se de plin drept retroactiv, ope legis, nu de către instanță, rezultă că, vânzătorul nu mai are nici un temei pentru a reține

prețul, astfel că va fi obligat să restituie reclamantului suma de 1200 lei primită de la acesta cu titlul de contravaloare bun.⁵⁹

Într-un alt caz, între părți a intervenit în cursul lunii iulie 2012 o înțelegere verbală, o tranzacție în baza căreia cumpărătorul a primit un cal de la vânzător și în schimbul acestuia i-a dat un cal de-al său și suma de 3700 lei.

Cumpărătorul este renumit în zonă ca o persoană care se ocupă cu tranzacții cu cai.

Această tranzacție dintre părțile litigante rezidă în faptul că vânzătorul i-a predat cumpărătorului, un cal de rasă lipițan semigreu achiziționat anume pentru prestarea de activități la pădure și la tracțiune și transport material lemnos, iar conform înțelegerii, cumpărătorul i-a predat vânzătorului, prețul convenit în sumă de 3700 lei, precum și un alt cal în schimb, dar care era bolnav de plămâni și care nu putea executa activități grele și în echivalent pecuniar estimat la 2500 lei.

Deși în momentul convenției s-a efectuat o probă „pe loc”, respectiv a fost probat calul „la căruță”, s-a observat că acesta merge și a fost considerat bun, fiind preluat și transportat la domiciliul reclamantului.

A doua zi însă cumpărătorul s-a deplasat cu calul la pădure și prin solicitările și activitățile preconizate, care trebuiau efectuate cu animalul achiziționat, s-a constatat că „nu se putea face treabă cu el, pentru că nu a tras și animalul avea reacții agresive când era pus la lucru”.

Aceste reacții se datorau faptului că animalul „n-a fost adaptat la condiții de lucru de tânăr, ci a fost pus direct la lucru, fără să fie dresat în acest sens”, deși promisiunile din momentul tranzacției constau chiar în garanția executării lucrului la pădure.

Concomitent s-a reținut că, potrivit obiceiului locului, în acest tip de vânzare a unui bun sau animal „pe probă sau pe încercate”, intervalul temporal rezidă în circa șapte zile și dacă lucrul nu este corespunzător se restituie bunul și se predă prețul convenit integral, fără vreo diminuare sau percepere a unui comision.

Din considerentele expuse s-a reținut că „s-a stricat înțelegerea” și cumpărătorul, a treia zi practic, după încheierea tranzacției, i-a dus vânzătorului calul achiziționat înapoi și l-a restituit, preluându-și la rândul său calul predat la schimb, dar fără să obțină concomitent și prețul achitat în cuantum de 3700 lei.

În speță, situația se circumscrie tipului de **„vânzare pe încercate”** reglementat de dispozițiile art. 1681 din Noul Cod Civil.

Deși este vorba de o convenție mixtă de vânzare cumpărare și cu elemente de schimb pentru complinirea diferenței de preț, totuși catalogarea convenției este dată de bunul principal - obiect al acesteia, care rezidă în cabalina de tracțiune achiziționată de cumpărător și pentru care prețul total a fost determinat prin înțelegerea părților la suma totală de 6200 lei, chiar dacă s-a vizat și copermutarea celuilalt animal aparținând cumpărătorului și în complinirea diferenței de preț prestabilite.

Dacă durata încercării nu a fost convenită și din uzanțe nu rezultă altfel, condiția se consideră îndeplinită în cazul în care cumpărătorul nu a declarat că bunul nu este nesatisfăcător în termen de 30 de zile de la predarea bunului.

De asemenea în cazul în care prin contractul de vânzare părțile au prevăzut că bunul vândut urmează să fie încercat, se prezumă că s-a încheiat o vânzare pe încercate .

⁵⁹ Sentința nr. 333/2015 din 23-apr-2015, Judecătoria Topoloveni.

Acest tip de vânzare reprezintă o vânzare supusă unei condiții suspensive și anume - aceea a încercării lucrului de către cumpărător.

De asemenea, în literatura de specialitate, s-a susținut că în cazul vânzării pe încercate cumpărătorul nu poate refuza bunul pentru simplul motiv că nu-i place, ci numai dacă în mod obiectiv este necorespunzător, aspect ce poate fi determinat prin probe.

În concluzie, **în materie de vânzare pe încercate**, vânzarea practic există dar este supusă condiției încercării și dacă în urma încercării cumpărătorul constată că lucrul nu corespunde cerințelor sale, vânzare nu se realizează, iar în cazul simetric opus, când cumpărătorul răspunde afirmativ, condiția fiind îndeplinită, vânzarea se perfectează cu efect retroactiv din momentul realizării acordului de voințe.⁶⁰

BIBLIOGRAFIE

- Mădălina Botină, Ion Turcu, *Dreptul afacerilor întreprinderii vol. 1*, Editura C.H. Beck, București, 2014.
- Emmanuelle Brengard, *Avoir un cheval à soi*, Editura Glénat, Grenoble, septembrie 2013.
- Isabelle Couturier, Edith Dejean, *Code rural et de la pêche maritime - Code forestier*, annoté et commenté, 43e édition, Dalloz, Paris, 2023.
- Xavier Henry; Alice Tisserand-Martin; Guy Venandet; Pascal Ancel; Estelle Naudin; Nicolas Damas; Pascale Guiomard, *Code civil*, annoté, Dalloz, Paris, 2023.
- Grasset d'Orcet, *Histoire du cheval à travers les âges*, Editura E/dite, Paris, mai 2005.
- Yves Picod; Nathalie Picod; Eric Chevrier, *Code de la consommation*, annoté et commenté, 28e édition, Dalloz, Paris, 2023
- Nicolas Routchevsky, Eric Chevrier, Pascal Pisoni, *Code de commerce*, annoté, Dalloz, Paris, 2023.
- Codul civil român, Legea nr. 287/2009 republicată, M.Of. 505 din 15.07.2011.

---

⁶⁰ Sentința nr. 1181/2015 din 14-mai-2015, Judecătoria Năsăud